

tatív vajdasági zenei intézmények szerepének felismerését, de elkendőzték a műkedvelés lényegét, igazi létjogosultságának indítékait is.

A jelek szerint ezeken a felismeréseken túljutottunk. Ha késéssel is, sor kerül a Vajdasági Filharmónia és koncertiroda megalapítására, ami nemcsak egy gyökeresen felfrissült zenei élet kezdetét helyezi kilátásba, hanem új távlatokat nyit az előadóművészek és zenei alkotók érvényesülése előtt is.

PÁNDI Oszkár

S Z Í N H Á Z

IN MEMORIAM MILIVOJE ŽIVANOVIĆ

A belgrádi *Borba* 1976. november 5-ei számában jelent meg a Jugoszláv Drámai Színház igazgatójának évad eleji nyilatkozata, melyben többek között ezt olvashattuk: „... szóba került továbbá Milivoje Živanović azon kívánsága, hogy színházunkban ismét eljuttassa Jegor Bulicsovot... Megállapodtunk, hogy erre majd akkor kerül sor, ha Živanović egészségi állapota ezt megengedi, valószínűleg jövő év tavaszán.”

Alig két héttel később, amikor az esti Tévéhíradóban megjelent Milivoje Živanović fényképe, s mielőtt még a bemondó bármit mondott volna, tudtuk, éreztük, hogy Živanović tavasszal már nem kelti, nem keltheti újra életre fél évszázadosnál is hosszabb színészi pályája legnagyobb szerepét.

Milivoje Živanovićyal a szerb nyelvű színjátszás talán legnagyobb egyénisége távozott, most már nem ideiglenesen, nem nyugdíjba, hanem örökre a világot jelentő deszkákról.

Pontosan a századfordulón született, már 1920-ban színpadra lépett, de monumentális tehetsége az 1948-ban alakult Jugoszláv Drámai Színházban ért be és teljesedett ki.

Itt játszotta nagy szerepeit, a drámairodalom tragikus apafiguráit. Leart, Jegor Bulicsovot, Strindberg Kapitányát Az apából, O'Neill James Tyronját, az Apát Sartre Az altonai foglyok című drámájában és emlékezetes többi nagy szerepét, Kreönt az Antigonéban, a Macbeth címszerepét, a Ványa bácsi Asztrovját, Laza Kostić Pero Segedinac című művének címszerepét és a címszerepet Ibsen nagyszerű darabjában, a John Gabriel Borkmanban, a sötét lelkű Kantort a Betajnova királya című Cankarműben, Szatyint az Éjjeli menedékhelyben, Života Cvijovićot Nušić Drájában és Agatont a Gyászoló családban.

Az utóbbiért kapta a Sterija-díjat, 1964-ben. Nyilván a Szerb Nemzeti Színház akkori nézői közül még sokan emlékeznek erre az alakításra.

Számomra ma is felülmúlhatatlanul példázza egy nagy művész komikus alakításának csúcását. Agaton, ez a külsőleg tisztességes, becsületesnek látszó hozományvadász-hiéna látszólag éppolyan, mint mindenki más, a megtévesztésig hasonlít a bizalomgerjesztő úriemberekhez, de Živanović szemének, hangjának játékaival, alakoskodó sírásával, romlottan kétszínű nevetésével, egyszerre tartózkodást és mérhetetlen vagyonvágyat sajtető mozdulataival nemcsak jellemezte a figura silány emberségét, hanem nevetéssé is tette, elérulta. Egyszerre volt Agaton és Agaton karikatúrája. Drámái magasságokba emelte és a földre pottyantotta. A tragikus szerepek nagy alakítója találta meg a művészi egyensúlyt a két szélsőség között, nagyszerű és félelmetes harmóniáját teremtve meg így a komikusnak és a tragikusnak, a látszattisztességnek és a tisztesség álarca alól előbújó romlottságnak.

De nemcsak a hazai kritika és közönség, hanem a külföldiek elismerését is joggal érdemelte ki. Jegor Bulicsováról, amelyért a külföldi művészek közül elsőnek kapta meg a Sztanyiszlavszkij-érmet, Živanović remek apaszerepei közül is a legjobbról, így írt a moszkvai kritika: „A régebbi előadások egyetlen Bulicsova sem szerette ennyire őszintén a lányát, és ugyanakkor egyik sem volt ennyire kínosan tudatában saját közelgő vége elkerülhetetlenségének, mint Milivoje Živanović.” Kiváló drámai ereje Sartre-t is lenyűgözte. Az altonai foglyok után így nyilatkozott a *Politikának*. „Alkalmam volt gyönyörködni egy nagy színész játékában, Milivoje Živanovićéban, aki bizonyosan nemcsak jugoszláv viszonylatokban nagy művész, hanem bármelyik európai színpadon is az lenne.”

Könnyű lenne szavakat, jelzőket találni Živanović elementáris erejű, magával sodró, lenyűgöző játékára, könnyű lenne megállás nélkül sorolni szerepeit, idézni a kritikákból, ehelyett elég ennyit mondani, hogy *színész* volt, a hivatás már régóta nem termő őstehetségei közül. A színész meghalt, de emléke, alakításai még sokáig élnek, nemcsak a kritikák sárguló lapjain, hanem a színházi közönség felejthetetlen élményemlékei között is.

GEROLD László

VISSZHANG

CSAK EGY PÁLYÁZAT, VAGY KÁDERPOLITIKA IS?

Napilapunk október 31-i számában megjelent az Újvidéki Színház pályázati felhívása, melyből megtudjuk, hogy második magyar nyelvű színházunk hat színészt, két nőt és négy férfit, vesz fel állandó munkaviszonyba. Nem kell különösképpen beavatottnak lenni ahhoz, hogy tudjuk,